

عنوان مقاله : بررسی تاثیر رفتارهای معلم بر یادگیری دانش آموزان

- ۱- حامد دلاوری حسین آبادی ۲- احسان سربوزی ۳- محمد مقطه بازگشنی ۴- الیاس هزاری سرابی
۱- لیسانس آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان شهید رجایی تربت حیدریه
۲- لیسانس آموزش استثنائی دانشگاه فرهنگیان شهید بهشتی مشهد
۳- لیسانس آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان شهید رجایی تربت حیدریه
۴- لیسانس آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان دانشور نیشابور

چکیده

در تمامی نظام های آموزشی مدرسه رکن اصلی تعلیم و تربیت می باشد. معلمان نیز مربی و الگوهای با نفوذ تعلیم و تربیت هستند. بنابراین شغل معلمی یکی از حساس ترین و پرمسئولیت ترین شغل های جامعه است. پایه و اساس هر جامعه ای وابسته به تعلیم و تربیت افراد آن جامعه است. شکل گیری شخصیت نسل جدید به عوامل مختلف درونی و بیرونی بستگی دارد. عوامل مختلفی در تربیت موثر هستند که هر یک در جای خود مهم بوده و دارای درجه ی خاصی از تاثیر می باشند. در میان این عوامل مختلف بیشترین تاثیر در تربیت به خانواده و مدرسه برمی گردد در واقع این دو، شخصیت هر فرد را شکل می دهند. تاثیر رفتار معلم بر یادگیری دانش آموزان از هدف های مهم تعلیم و تربیت است. و تاثیر رفتار در یادگیری دانش آموزان هم با تغییر رفتار ما شکل می گیرد. این تغییر رفتار، تاثیر در یادگیری دانش آموز از معلم خود می باشد. تاثیر گذاری معلمان، بر روی رفتارهای دانش آموزان چه روحی و چه معنوی با نفوذ کلامشان اتفاق می افتد و میتواند نقش مهمی در رفتار معلم ها داشته باشد رابطه ی معلم و دانش آموز را شکل می دهد. آموزش و پرورش و تاثیر رفتار معلم بر یادگیری دانش آموزان بیشتر افراد موفق، موفقیت های خود را مدیون معلم های خود می دانند. و برخی نیز شکست های خود را از برخورد نامناسب معلم های خود می دانند.

کلید واژه : آموزش و پرورش – معلم- انگیزه – رفتار-دانش آموز

مقدمه

در دنیای پیچیده امروز هیچکس بی نیاز از تعلیم و تربیت نیست. امروز فعالیت در مدرسه و آموختن، خود بخش عظیمی از زندگی انسانهاست، دیگر نمی توان با طرز تلقی گذشته به شاگرد و تربیت او نگرست، اگر معلمان با اصول و مبانی و هدفهای تعلیم و تربیت، ویژگیهای دانش آموزان و نیازهای آنان و روشها و فنون تدریس آشنایی نداشته باشند. هرگز قادر نیستند به عنوان سازندگان جامعه ایفای نقش کنند. مهمترین عامل توسعه پرورش ذهنی علمی در یک جامعه نظام آموزشی است، در این نظام از بدو ورود تا آخرین دوره تخصصی، اخلاق علمی، اجتماعی، شیوه برخورد با مسائل و مشکلات به طور مستقیم آموزش داده می شود. تدریس یکی از عناصر اصلی فرایند، آموزش و پرورش است که در کارایی نظام آموزشی نقش مؤثری دارد. اندیشه ها، برخوردها، روشهای نو و بدیع و خلاق عمدتاً از نظام آموزشی ما مایه می گیرد، تفکر استنباط و استنتاج در تمامی ابعاد زندگی وجود دارد، جامعه فرهنگی ما جامعه عقلی است که شیوه تفکر را منتقل می کند. تربیت عقلی است که فرد را برای تمامی کارزارهای حیات آماده می سازد. مهمترین محتوای تربیت فرهنگی اتخاذ رویکرد عقل و منطق و تدبیر در نظام آموزشی و نظام اجتماعی جامعه است، با توجه به پیشرفتهای سریع علوم و تکنولوژی نمی توان به تمام دانش موجود دست یافت و نمی توان هر شخصی را به هر خصوصیتی به کار تدریس و معلمی واداشت. اگر به دانش آموزان روش یادگیری را یاد بدهیم آنان خود خواهند آموخت که چگونه یاد بگیرند.

بیان مسئله

مسئله آموزش و نحوه آن از دیرباز مد نظر اولیاء و صاحب نظران آموزشی بوده و تاکنون ادامه دارد. با توجه به سابقه و پیشینه آموزش و تطبیق آن، به منظور بالا بردن سواد اجتماعی و فکر پرورش کارگران ماهر، که همان افراد دیپلمه با حرفه و تخصص می باشد در بدنه آموزش و پرورش ایجاد شد و با این انگیزه رشته های مختلف در هنرستانهای کار دانش به جامعه و دانش آموزانی که با هدف کار کردن پس از فارغ التحصیلی بود، ارائه گردید تا افرادی که توان ادامه تحصیل در دروس نظری و محض ندارند، توانمندیهای عملی خود را بارور نموده تا بخشی از سرمایه های صرف شده به بدنه جامعه بازگردانده شود. این برنامه با هدایت دانش آموزانی که نمره اکتسابی و علاقه کمی به تحصیل داشتند، روبرو شد. در اینجا نقش معلم در درمان بدن بیمار سیستم و ایجاد انگیزه و بالا بردن یادگیری دانش آموزان پر رنگ تر از دیگر سطوح آموزشی پدیدار گشت. معلم در این راستا باید علاوه بر تدریس با هنر خود انگیزه و اعتماد به نفس دانش آموزان را بالا ببرد تا فارغ التحصیلان کارآمدی را به جامعه ارائه دهد.

اهمیت تحقیق

نوجوانان ناآگاه از هدف آموزش و یادگیری همچنین مدرسینی که به روشهای نوین تدریس در این گروه سنی و رشته های فنی کمتر آشنائی دارند، آموزش را به تعویق انداخته و کار را تا حدودی مشکل می سازد. مدرسین در آموزش، اقدام به استفاده از روشهای از پیش تعیین شده تدریس می کنند و در این روشها از مسائل عمده که شامل برخورد خوب معلم، انضباط و نظم و روش تدریسی که همراه حل مسئله توسط دانش آموزان و همراهی آنان با دست ساختههای خود (وسایل آموزشی که توسط آنها تهیه می شود) باشند غافل می شوند و این امر پیامدی جز دلسردی و کاهش انگیزه در آنها نخواهد داشت. در این تحقیق سعی شده است تا این سه عامل و اثرات آن مورد بررسی قرار گیرد. انشاءاً... مثمرتر باشد.

اهداف تحقیق:

امروز دنیا بر پایه علم می چرخد. کلید همه حوائج علم است و بدون علم نمی توان جامعه ای غنی و مستقل، آزاد و با بنیه قوی به وجود آورد و بشر را از اسارت و مصرف زدگی رهاند. در زمانیکه دولت و ملت با صرف هزینه گزاف و صرف وقت نیروهای متخصص در آموزش این گروه فعالیت می کند، لازم دیدم به طرح و حل بخشی از مشکل آموزشی این دانش آموزان در یادگیری بهینه پرداخته تا از اتلاف سرمایه ملی جلوگیری نموده و در صورت دستیابی به نتایج مطلوب آنان را در اختیار همکاران قرار داده تا با همکاری و استفاده از تجربیات در این راه گام برداشته و در انجام آموزش این گروه موفق گردیم.

سوال های تحقیق

- ۱- برخورد خوب معلم با ایجاد انگیزه دانش آموزان رابطه دارد.
- ۲- انضباط و نظم با انگیزه دانش آموزان رابطه دارد.
- ۳- روش تدریس خوب معلم با انگیزه دانش آموزان رابطه دارد.

تعریف واژه ها:

آمادگی

برای این که یادگیرنده در تجربه های آموزشی و تحصیلی خود شرکت فعال و موفقیت آمیز داشته باشد، باید آمادگی بدنی و روانی کافی داشته باشد.

انگیزش

انگیزش یا علاقه به یادگیری در حقیقت ترکیبی از چه چیز آموختن یا چرا آموختن است. بدین معنی که چه چیز بیاموزیم تا آموختن برای ما سودمند و مطلوب باشد. بسیاری از روانشناسان معتقدند که انگیزش مهم ترین عامل موثر در کارایی و یادگیری است.

آموزش

به معنای تربیت کردن – توجه کردن – رشد و نمو دادن. فن پرورش دادن Educachon مأخوذ از کلمه لاتینی کودک و تبدیل او به انسانی کامل را گویند.

انضباط و نظم

کلیه مقررات و اصولی که در کلاس حاکم است تا بر اساس آن انتقال مطالب راحت تر صورت گیرد و دانش آموزان چهارچوب کار را در یابند.

روش تدریس

راه و روشهایی که معلم در حین درس دادن برای انتقال معلومات به دانش آموزان به کار می برد.

معلم خوب و موفق

معلم معمار روح و سازنده اخلاق و عواطف بشری است، از مهمترین عواملی محسوب می شود که ممکن است تأثیرات مناسب و یا نامناسب در پرورش روح و ذهن دانش آموزان داشته باشد. مطالعات جالب توجه و پر ارزش، درباره خصائص خوب معلم خوب، به وسیله محققین کشورهای مختلف صورت گرفته است. انتظارات شخص یا اشخاصی که در ارتباط با دستگاههای تربیتی دارند یا از آن استفاده می کنند، تفاوت دارد و مدرس باید به این نکته توجه داشته باشد و تشخیص دهد که کدام مورد، در درجه اول اهمیت قرار دارد. اگر دانش آموز را مرکز تمام فعالیتها فرض کنیم، قطعاً انتظارات او در درجه اول اهمیت قرار می گیرد. معلم موفق کسی است که در تولید علم و آگاهی، انتقال نور و روشنائی، تقویت اطلاعات و علوم بشری و ایجاد انقلاب علمی و اخلاقی و عقیدتی و افزایش توانایی های هنری و حرفه ای و رشد و تخصص و تعهد در نسل های آینده گام هایی هر چند بلندتر و بهتر بردارد. بدون شک توفیق در گرو ایمان و اخلاق و اراده و تلاش و کوشش است. در پرتو این ویژگیها، به عنوان یک معلم موفق، خدماتی شایسته به مردم و میهن و دین و دنیای بشریت ارائه دهد.

هنگامی که به این سوال می اندیشیم که یک معلم خوب باید دارای چه کیفیاتی باشد، صفاتی نظیر صداقت، کارایی، جرأت، انرژی، ثبات، عزم، کاردانی و ... به ذهن متبادر می شوند. ابتدا به جای یک رویکرد کیفیتی باید در پی رویکرد عملکردی بود سپس در پی اجرای هر چه کارآمدتر، موثرتر و اقتصادی ترین اعمال برآمد. از اولین سالهای ۱۹۶۰ محققین سعی کرده اند تعاریف دانش آموزان را در مورد معلم خوب به دست آورند. ساندروز بعد از بررسی یافته های مطالعات در این رابطه یک شمای ترکیبی را ساخته است، که معلم خوب: - هدف دار بوده و بر خود کنترل دارد.

- می داند چه می خواهد تدریس کند و بر یادگیری دانش آموزان نظارت دارد.
- هنگامیکه آنها پیشرفت کافی ندارند، رفتار مثبت و مناسبی را در پیش می گیرد.
- نسبت به واکنشهای دانش آموزان خود حساس بوده و با تغییر دادن نقش خود به طور آرام و مناسب واکنش نشان می دهد.
- سعی در فهمیدن نکته نظرات یادگیرنده دارد و برای شاگردان خود احترام قائل است.
- برای بررسی معلم خوب ابتدا باید مشخص شود چه فردی برای کار دبیری مناسب است و سپس راه و رسم و وظایف را به او آموخت.

نقش یک معلم

معلم، نقش کلیدی برای فراهم کردن محیط مناسب برای دانش آموزان دارد، زیرا سالهای اول مدرسه برای دانش آموزان بسیار مهم است. معلم باید احترام، مراقبت و بدل به یک الگوی شود. او در مقابل باید یک محیط دلپذیر برای شاگردان فراهم کرده، با آنها درست رفتار کند و آنها را از طریق جاده موفقیت راهنمایی کند. یک معلم خوب کمک می کند تا دانش آموز توانایی های خودش را کشف کرده و به یک انسان بهتر بدل شود و سر آخر در ارزش آفرینی در جامعه سهم داشته باشد. بنا بر این وظیفه معلم است که توانایی هایش را در این کشور به کار گیرد. آینده کشور را روشن کند. معلم، مسوولیت بزرگی را در صنفش بر عهده دارد. یک دلیل این است که همه دانش آموزان به او بستهگی دارند. هر آنچه معلم می گوید تأثیر ژرفی روی دانش آموزان دارد و حتا احساسات (اعم از پرخاشگری و یا عطوفت) معلم در هنگام تدریس می تواند روی روان دانش آموزانش تأثیر عمیقی بگذارد.

هدف شناسی

اهداف هستند که در زندگی جهت کار، فعالیت و ارتباطات فردی در جامعه را مشخص می کنند. در صورتیکه دانش آموز از اهداف تربیتی معلم آگاه باشد فعالیت های خود را با فعالیت های معلم هماهنگ خواهد کرد. در واقع باید این باور را در دانش آموزان به وجود آورد که مدرسه مکانی مقدس برای آموختن درستکاری، انسانیت و دینداری است.

به عنوان مثال اگر می خواهیم دانش آموزان ما عاشق وطن باشند باید با تعلیم و تربیت این مهم را در ذهن آنان بیافرینیم و انجام این کار توسط معلم امکان پذیر است.

توجه به تفاوت ها و شناخت دانش آموزان

برای دوستانه و محترمانه بودن رابطه بین معلم و دانش آموزان معلم باید علایق، استعدادها و نیازهای دانش آموز را شناخته و آن ها را طبقه بندی کند. معلم باید با هر یک از دانش آموزان مطابق نیازها و استعدادهایش رفتار کند.

شناخت ارزش ها

ارزش ها در هر جامعه ای برگرفته از فرهنگ، مذهب، آیین و رسوم و گرایش های جامعه می باشند. این ارزش ها با توجه به ابعاد مکانی، زمانی و اجتماعی در هر جامعه ای متفاوت هستند. خانواده و وراثت درونی در شکل گیری ارزش ها بسیار مهم هستند اما بهترین مکان برای پرورش اصول ارزشی مکانی است که آموزش رسمی در آن انجام می شود و این آموزش توسط معلم انجام خواهد شد.

ویژگی های یک معلم کامل

یک معلم کامل از ترکیبی منحصر به فرد از ویژگی های شخصیتی، مهارت های حرفه ای و توانایی های بین فردی برخوردار است که او را در انجام وظیفه ی تربیتی و آموزشی اش موفق می سازد. در ادامه به برخی از این ویژگی های کلیدی اشاره می کنیم:

صبر و شکیبایی

یک معلم کامل، باید صبر و شکیبایی فراوانی داشته باشد تا بتواند با چالش های مختلف تدریس و تفاوت های فردی دانش آموزان به شیوه ای موثر مواجه شود.

شور و اشتیاق برای تدریس

علاقه و اشتیاق به تدریس و موضوع درسی از جمله مهم ترین ویژگی های یک معلم کامل است. این شور و اشتیاق می تواند به الهام بخشی دانش آموزان و ایجاد یک محیط یادگیری پویا کمک کند.

دانش و تخصص در موضوع درسی

معلم باید در زمینه موضوعی که تدریس می کند، دانش و تخصص کافی داشته باشد تا بتواند اطلاعات دقیق و به روز را به دانش آموزان منتقل کند.

مهارت های ارتباطی قوی

توانایی برقراری ارتباط موثر با دانش آموزان، والدین و همکاران یکی از ویژگی های حیاتی یک معلم کامل است. این شامل شنیدن فعال، بیان واضح و توانایی انتقال مفاهیم پیچیده به شکلی ساده و قابل فهم است.

خلاقیت و نوآوری

خلاقیت در تدریس و طراحی فعالیت های آموزشی که دانش آموزان را مشارکت دهد و به یادگیری عمیق تر آنها کمک کند، از ویژگی های یک معلم کامل است.

انعطاف پذیری و تطبیق پذیری

معلمان باید دارای توانایی سازگاری با شرایط مختلف باشند و همچنین بتوانند برنامه های درسی و روش های تدریس خود را متناسب با نیازهای دانش آموزان اصلاح و تغییر دهند.

همدلی و درک عمیق از دانش آموزان

یک معلم کامل باید بتواند احساسات و نیازهای دانش‌آموزان خود را درک کند و به آن‌ها پاسخ دهد تا یک محیط یادگیری حمایتی ایجاد کند.

انضباط شخصی و حرفه‌ای
نمایش انضباط شخصی و حفظ استانداردهای بالای حرفه‌ای، از جمله پایبندی به اخلاق حرفه‌ای و مدیریت زمان موثر، برای الگو بودن برای دانش‌آموزان ضروری است.

نقش معلم در تربیت دانش‌آموزان در شکل‌دهی آینده‌ی کودکان و نوجوانان بر مهم و اساسی است. چراکه آن‌ها با الهام‌بخشی، ایجاد انگیزه، ترویج ارزش‌های اخلاقی و تقویت مهارت‌های عقلانی، اجتماعی و عاطفی، زمینه‌ساز رشد و شکوفایی استعدادهای درونی دانش‌آموزان می‌شوند. بهترین معلمان مجهز به دانش کافی برای مهارت‌های ارتباطی قوی، صبر و حوصله فراوان و توانایی شناخت عمیق دانش‌آموزان هستند. همواره موضوع نقش معلم در زندگی دانش‌آموز و اهمیت نقش معلم در تربیت دانش‌آموزان بسیار پررنگ و مهم بوده است.

آن‌ها الگوهای رفتاری مثبتی برای دانش‌آموزان محسوب می‌شوند و پل ارتباطی میان خانواده‌ها، مدرسه و اجتماع به شمار می‌روند. با تکیه بر این ویژگی‌ها و توانمندی‌ها، معلمان می‌توانند زمینه‌ساز تربیت نسلی موفق، سالم و شاداب باشند که آینده‌ای روشن را رقم بزند.

اثربخشی یک معلم

هر شخصی دوست دارد در موقعیت‌های مختلف و به خصوص شغل خود، فردی موثر، موفق و مطرح باشد و به او با چشم منفعل، بی‌تفاوت، تأثیرپذیر صرف، گوشه‌گیر و ناکارآمد نگاه نشود و تمایل دارد بتواند بر محیط کاری خودش، همکاران، مدیران و مافوقان و غیره تأثیر مثبت بگذارد. اثربخشی معلم نقش مهمی در فرایند یادگیری دارد. یک معلم موثر تصویر نامتحرک از پیش بر ساخته شده را برای دانش‌آموزان ایجاد نمی‌کند بلکه به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با درک موارد ارزنده در حوزه مربوطه، دیدگاه‌شان را ایجاد کنند. با درک مشکلات دانش‌آموزان و کمک به آن‌ها، جالب‌تر کردن هر موضوع، با کنترل کلاس، عادلانه بودن با دانشجویان هنگام برخورد با آن‌ها. اثربخشی معلم افزایش می‌یابد. این تأثیرگذاری محصول تعدادی از متغیرها است. متغیرهای تحصیلی، تسلط بر موضوع، سطح معنایی، عشق به کودکان، رضایت شغلی، تدریس. تجربه، رشد حرفه‌ای، سن معلم، تکنیک‌های مورد استفاده در تدریس و غیره. از بین همه این متغیرها مهم‌ترین متغیر، دانش، شخصیت و مهم‌تر از همه نحوه تعامل او با دانش‌آموزان است. معلمان مؤثر کسانی هستند که توانایی تحقق نتایج یادگیری مورد نظر را نشان می‌دهند.

اصول تدریس

ارتباط بین معلم و دانش‌آموزان را ترغیب کردن: ایجاد ارتباط با دانش‌آموزان بسیار مهم است. تماس بین دانش‌آموزان و معلمان برای موفقیت دانش‌آموزان بسیار حیاتی است. یکی از اصلی‌ترین دلایلی که دانش‌آموزان ترک مدرسه می‌کنند، حس انزوایی است که آن‌ها تجربه می‌کنند. با این حال ارتباط بین معلمان و دانش‌آموزان نقش حیاتی دارد.

همکاری متقابل بین دانش‌آموزان را توسعه دادن: وقتی دانشجویان تشویق می‌شوند به عنوان تیم کار کنند، یادگیری بیش‌تر صورت می‌گیرد. خصوصیات یادگیری خوب مشارکتی و اجتماعی است، نه رقابتی و منزوی. همکاری با هم تفکر و درک را بهبود می‌بخشد.

تشویق سهم‌گیری فعال در زمینه‌ی آموزش: یادگیری یک فرایند فعال است. دانش‌آموزان تنها با نشستن در کلاس‌ها با گوش دادن به معلمان، به خاطر سپردن تکالیف از قبل بسته‌بندی شده و پاسخ دادن به جواب‌ها، قادر به یادگیری زیادی نیستند آن‌ها باید بتوانند درباره آن‌چه یاد می‌گیرند صحبت کنند، در مورد آن بنویسند، آن را با تجربیات گذشته مرتبط کنند و آن را در زندگی روزمره‌شان به کار گیرند.

تأکید بر وقت‌شناس بودن: یادگیری به زمان و انرژی نیاز دارد. مهارت‌های مدیریت زمان کارآمد برای دانش‌آموزان بسیار مهم است. با اجازه دادن به زمان‌های واقع‌بینانه، یادگیری مؤثر برای دانش‌آموزان و تدریس مؤثر برای دانش‌آموزان می‌تواند رخ دهد.

احترام گذاشتن به استعدادها و روش‌های یادگیری: روش‌های مختلف زیادی برای یادگیری وجود دارد و هیچ‌گاه دو نفر به همان روش یاد نمی‌گیرند. دانش‌آموزان استعدادها و سبک‌های یادگیری را به کلاس می‌آورند. دانشجویانی که در بعضی از حوزه (مضامین) سرآمد هستند ممکن است سرآمد در مضامین دیگر نباشند. دانش‌آموزان به این فرصت نیاز دارند تا استعدادهای خود را نشان دهند و به روش‌هایی که برای آن کار می‌کنند بیاموزند.

معیار و شرایط دبیری

عده ای تصور می‌کنند هر کس موضوع درسی را بلد باشد می‌تواند آنرا تدریس کند، اما به استناد اصول جدید آموزش و پرورش غرض و فایده تدریس تنها این نیست که دانش‌آموزان محفوظات اطلاعاتی در این باب کسب کنند، بلکه در نتیجه کوشش‌ها و تجربه‌های مربوط به این درس‌ها، زندگی دانش‌آموز هم در زمان حال و هم در آینده شادابتر و نتیجه بخش‌تر می‌گردد و هر چه می‌آموزند، هم در بهبود زندگی وی و هم در پیشرفت وضع اجتماعی مؤثر واقع می‌شود.

کار دبیران امروزی نمی‌تواند به تدریس یک ماده درسی منحصر شود. دبیران باید ضمن وظیفه آموزشی خود به کمک ایجاد امکانات رشد متعادل همه نیروهای جسمی و فکری و عاطفی پسران و دختران را در نظر بگیرند و آماده کردن آنان را برای زندگی مفید و مؤثر هدف فعالیت خود قرار دهند.

اهمیت کار آموزشگاهها و اثرهای عمیق روش تدریس معلمان در پرورش نیروها و استعدادهای دانش‌آموزان شرایط ویژه ای برای شایستگی معلمان ایجاد کرده و مجموع این شرایط کار معلمی را یک پیشه محتاج تخصص قلمداد نموده است.

به طور کلی ارزش و شایستگی شخصی که خود را برای شغل دبیری آماده و موجب موفقیت وی می‌شود نسبت به خصائص ذیل تعیین می‌شود.

- فلسفه زندگی و شخصیت او.

- آمادگی برای تدریس و اتخاذ روش مناسب.

- سلامتی و بهداشت روحی، فکری و بدنی.

- آمادگی از لحاظ تخصص و کارهای فوق برنامه.

- علاقه مندی به شغل دبیری

- تسلط در کلاس داری و آشنا بودن به روشهای تدریس، شناخت دانش‌آموزان، آشنایی به اختلاف استعدادها و علاقه مند بودن به پیشرفت و موفقیت شاگردان و تشویق آنها، داشتن طرح و برنامه، رعایت نظم و انضباط، دقت در کار، وقت شناسی، توضیح درس به قدر کفایت، بیان روشن و خوش آهنگی صدا و ...

- سلامت و آراستگی ظاهر، سادگی و دقت و سلیقه در لباس پوشیدن، توجه به هماهنگی رنگها، رعایت بهداشت و توجه کامل به پاکیزگی.

- خصوصیات مثبت و متعادل اخلاقی مثل گشاده روئی، خوش اخلاقی و با حوصلگی و بردباری، رفتار دوستانه و ...

- خصوصیات مدیریت و رهبری مثل شخصیت، منصف بودن، قضاوت عادلانه، عدم تبعیض و ...

مدیریت و نظارت کلاس درس

اگر مدیریت و کنترل در کلاس با توجه به مفاهیم کلیدی قدرت و حاکمیت در نظر گرفته شود، مفید است. پیتر این مفاهیم را در محدوده کنترل اجتماعی مورد آزمایش قرار می‌دهد و بر اهمیت تشخیص بین آنها (peter) تأکید می‌کند. او در مورد قدرت چنین می‌گوید: (اساساً به راهنمایی دلالت می‌کند که در آن فردی به دیگران بر

طبق خواسته خود با تهدید فیزیکی یا تهدید روانی یا با استفاده از حالت‌های ضعیف وحشت، تحریم و پاداش دستور دهد.) از سوی دیگر حاکمیت متضمن رسیدن به یک دستور استاندارد شده یا نظام ارزشی است، اساسا رفتار را در جهت پذیرش افراد اطاعت کننده تنظیم می نماید که در صورت فهمیدن، اجرا می شود و در ارتباط است با آنچه که در درون شکل قانونی اجرا شده زندگی شناخته می گردد.

قدرت دارای چهار جزء است: (wadd) از نظر واد

۱- رهبریت: توانائی جذب و تحت تاثیر قرار دادن مردم با خصوصیت شخصی خود.

۲- تسلط: توانائی به دست گرفتن و کنترل یک موقعیت.

۳- قدرت ذهنی: دانش و تسلط بر موضوع.

۴- منابع قدرتی: توانائی فردی که تمام زمینه های کار را در کلاس تنظیم می نماید.

او طریقی را که در آن این اجزاء متشکله می توانند تعیین کننده اصلی محدوده کارایی معلم باشد، بحث می کند. اثر هر یک ممکن است با توجه به موقعیت آموزشی خاص متغیر باشد. بدین طریق منابع قدرتی ممکن است به طور بارزتری به قدرت شخصی معلم در یک آموزش باز و در یک مدرسه با برنامه ریزی نسبت داده شود، در حالی که معلمی که در مدرسه خارج از محدوده و به سختی کار می کند می تواند بر تسلط متکی باشد که دلالت بر مفاهیم مشخصی از تهدیدهای فیزیکی یا روانی دارد. حاکمیت معلم در کلاس نه تنها از نقش سنتی او به عنوان معلم ناشی می شود بلکه از سیستم قوانین اجرایی مدرسه نیز در سطح و در کلاس به طور خاص ناشی می گردد. بنابراین کنترل معلم بر رفتار شاگرد با استفاده از یک ترکیب ملایم قدرت شخصی که از خصوصیات و مهارت‌های معلم الهام می گیرد و حاکمیتی که از موقعیت اجتماعی فرد به عنوان معلم و نظام قوانین وضع شده و در حال اجرا در مدرسه و کلاس ناشی خواهد شد.

جلسات اولیه کلاس

اولین دیدار بین معلم و شاگردان در کلاس خیلی مهم است. راک و یانگ در تحقیقی که در مورد (اولین لحظات برخورد مابین معلم و دانش آموز) انجام شده، اشاره می کنند: موفقیت و یا شکست در طول سال ممکن است به تاثیری که در خصوصیات و نگرش، قوانین و ارتباط که در طی دو یا سه هفته اول در شروع سال تحصیلی وضع شده بستگی داشته است.

معلمین با تجربه یک عقیده روشن داشتند. اکثریت به دنبال وضع یک حضور جدی و ثابت بودند و آنها افکار خود را در مورد دانش آموزان با توجه به تجربیات خود تنظیم کرده بودند، نه با توجه به سوابق ثبت شده از آنان، تسلط شروع و جدیت بیش از اندازه همراه با قیافه گرفتن در آنها ظاهر می شد و از علائم غیر گفتاری (حرکات چشم، ژست گرفتن و ...) استفاده می کردند تا آنچه را که سعی داشتند به انجام رسانند، تقویت نمایند. آنها مجموعه ای از قوانین وضع شده را از همان ابتدا تنظیم نموده که در بعضی خصوصیات اخلاقی قابل توجهی وجود داشت.

مواردی که در جلسات شروع به طور موثری در تدریس موفق آمیزتر دخالت دارند:

۱- شناخت کلاس قبل از ورود.

۲- پیش بینی قبلی، شامل فکر کردن در مواردی چون محتوا، زمان بندی و روشهایی که قبل از درس باید انجام دهد.

۳- مقدمات و آراستگی ظاهر - برای شاگردان خیلی مهم است که معلم جدید کیست و چگونه به نظر می رسد. در این رابطه نوشتن نام بر روی تخته سیاه در اولین جلسه می تواند مفید باشد و از لحاظ ظاهری مهم است که معلم اثر مطلوبی بر دانش آموزان داشته باشد.

۴- اولین جلسه، محتوا و شروع آن - معلم باید برای معرفی درس دقت زیادی کند تا بتواند حداکثر کارایی را در عمل انجام دهد و ایجاد علاقه و انگیزه از مفاهیم کلیدی هستند که او باید مدنظر داشته باشد.

۵- منش، بازتاب و حالت - در آغاز حالت دوستانه و ثابت برقرار کند و درجه ای از حاکمیت را عمل کند. از اینکه خیلی نرم و ضعیف باشد، اجتناب ورزد. معلم باید با آرامش و بدون تنش زیاد باشد و همزمان ضروری است که معلم این پیام را برساند که در راس می باشد و با سایر خصوصیات مثل صبور بودن، کنترل برخورد و ... یک تصویر مطمئن از خود انعکاس دهد.

۶- معلم باید تعدادی از قوانین را در اولین جلسه دیدار با کلاس وضع نماید.

۷- روابط – معلم می تواند با کلاس به طور جمعی یا انفرادی از همان جلسات اولیه روابط مثبتی برقرار سازد. راک و یانگ راههای گوناگونی ارائه می دهند: مثل استفاده از جایزه و تشویق، توجه کردن به هر یک از دانش آموزان به طور انفرادی، معذرت خواهی در موقع اشتباه، کار کردن در کنار دانش آموزان و ارائه توصیه های مثبت جهت کمک به آنها، یادگیری و به کار بردن هر چه سریعتر نام دانش آموزان، تجلی خلق و خوی خوش.1

تهیه طرح درس یکی از شرایط مسلم موفقیت در تدریس تهیه طرح درس است. پیش بینی استفاده از وسیله آموزشی مانند کتاب، نقشه، نمودار، عکس، فیلم و بسیاری وسیله های دیگر و آماده کردن آنها پیش از ساعت درس، همه از اجزاء ضروری طرح درس می باشد. اگر قرار باشد یادگیری به مفهوم صحیح و موثر انجام پذیرد و هر درس با میل و رغبت کامل اجرا شود لازم می آید که هدف و غرض هر فعالیت برای خود دانش آموز روشن باشد. اهمیت همکاری با دانش آموزان در طرح ریزی همه فعالیت هایی که باید در آموزشگاه عملی شود آشکار می گردد. وقتی طرح برنامه کار و فعالیت با نظر خود دانش آموزان و به راهنمایی دبیر معین شد از هرگونه وسیله و روش مناسب برای حل مسائل و منظور، استفاده کنند.

کلاس داری و انضباط

یکی از مهمترین عوامل موفقیت معلم کلاس داری است که به وسیله جریانات مطلوب آموزشی به طور موثر و سریع ایجاد می شود. هدف کلاس داری صرفه جویی وقت و نیرو و جلوگیری از اختلال و ایجاد محیط مناسب برای فعالیت و یادگیری است و برای این کار باید تدابیر مناسب اتخاذ نمود. نوع این تدبیر بستگی به تعداد شاگردان، وسائل و حجم کلاس درس، نوع درس و رشته و شرایط و وضع عمومی آموزشگاه دارد. رهنمودهایی برای برقراری انضباط در کلاس. استفاده از تحسین و توجه به دانش آموز برای کاهش رفتارهای ناپسند در کلاس. شناسایی مشکلات رفتاری خویش و آنان و رفع آنها. بیان روشن و صریح قوانین و مقررات و بیان انتظارات خود از شاگردان. تغییر رفتارهای ناپسند و نادیده گرفتن این گونه رفتارها در کلاس. استفاده نکردن از تنبیه بدنی، معلم می تواند به عنوان تنبیه او را از چیزی که مورد علاقه اوست محروم سازد. صحبت با دانش آموزان، که این نصیحت و صحبت باید در حد اعتدال و خستگی آور نباشد. زیرا بازده مطلوب نخواهد داشت. روش تدریس بر اساس علائق و نیازها و پیش آمادگیها، تجربیات دانش آموز باشد و اصل آمادگی، درک و فهم و آموخته های قبلی دانش آموز مورد توجه قرار گیرد. دانش آموز در جریان کلاس و تدریس باید فعال باشد و معلم به عنوان برنامه ریز و راهنما باشد. اگر معلم نقش تشنه کننده داشته باشد نه سیراب کننده و بتواند دانش آموز را در موقعیت مبهم و سوال برانگیز و عدم تعادل ذهنی قرار دهد باعث جذب کلاس خواهد شد و امکان بی انضباطی به حداقل خواهد رسید.

نتیجه گیری:

تعیین نقش و جایگاه معلم در این مرتبه جلوه ای از قدرت لایزال الهی است خداوند نخستین معلم است و شغل معلمی شریف و با عظمت است. کیفیت معلم امروز به عنوان یکی از عوامل تعیین کننده کیفیت آموزش و پرورش قلمداد می شود و از مهم ترین اهداف نظام آموزشی در هر جامعه ای حفظ عناصر و ارزش های اسلامی و فرهنگی است و این امر بدون تردید در هر برهه از زمانی با تلاش معلمان محقق می گردد. حرفه معلمی یک فرایند پویا است، انتظار تغییر اوضاع تدریس را نداشته باشیم بلکه به استقبال آن رفته و برای هر وضعیت نامناسب بازخورد مناسب بیابیم. به راستی اگر معلمی هنر است، آموختن شیوه های تدریس علمی و عملی هنرمندانه تر است.

استفاده از الگوهای تدریس یک امر سلیقه ای است و باید طبق اهداف آموزشی و محتوای درس و شرایط یادگیرندگان انتخاب شود. در یادگیری آموزشگاهی باید بر فعالیت دانش آموزان تاکید شود. رقابت دانش آموزان برای کسب نمره کاهش داده شود، زیرا که رقابت برای نمره در درازمدت به شناخت فرد از توانایی خویش، آسیب می رساند.

در انتخاب الگوی تدریس به اثرات تربیتی، اجتماعی آن هم توجه شود، استفاده از روشهای فعال به کاهش دانش آموزان منزوی و منفعل منجر خواهد شد.

هر چه دانش آموزان در امر تدریس مشارکت داشته باشند و در یادگیری اهداف جزئی آموزشی موفق تر باشند، بازده و فعالیت موثرتری خواهند داشت. طبق جمع بندی پاسخهای پرسشنامه، بدین نتیجه می رسیم که هر چه یادگیری عمیق تر و موثرتر واقع شود، بر رفتارهای فردی و اجتماعی و انضباطی او تأثیری عمیق تر خواهد داشت.

دانش آموز با درک این مطلب که معلم به کار خود مسلط بوده و در مورد یادگیری آنها حساس است و یادگیری در درجه اول اهمیت قرار دارد (یادگیری، انضباط، روابط اجتماعی خوب، مهارت فنی و دستی ...) و با ایجاد رابطه عاطفی و صمیمیت، همکاری خود را در یادگیری با ساخت ماکت و وسایل آموزشی و تهیه عکس و مشارکت اعلام نموده و معلم را در تدریس هر چه بهتر مواد آموزشی همراهی می کند و در بالا بردن سطح کمی و کیفی آموزش کوشا خواهد بود.

آموزش و پرورش باید خصلتها و سجایای انسانی شخص یا اشخاص مورد نظر را به طور هماهنگ پیروارند و به آنها تکامل بخشد. لازمه این کار آن است که خود مربی، طبیعت مزایای طبیعی و فکری و احساسی و امکانات ترقی و تعالی آنها را عمیقاً درک نماید. معلم باید این توانایی را داشته باشد کم کم شخص و یا اشخاص تحت پرورش خود را تبدیل به موجودات ماهری کند که خود آنها ادامه تربیت و تکامل خود را به عهده بگیرند. به نوعی که هر چه شخص یا اشخاص تحت پرورش تکامل و ترقی پیدا کنند نقش مربی کمتر شود و سرانجام از میان برود. معلم باید بتواند شخص یا اشخاص تربیت شده خود را به موجودات اجتماعی مبدل سازد. این افراد نباید پیچ و مهره ساده اجتماع گردند و یا سربار دیگران شوند. بلکه باید تبدیل به انسانهایی شوند که استعداد به عهده گرفتن مسئولیتهای اجتماعی را داشته باشند و طبق استعدادهای طبیعی یا تربیتی شان، وظایفی به عهده گرفته و به سوابق ذهنی مرسوم در محیط شان غلبه کنند.

منابع:

- پازارگادی، علاءالدین. شاهراه تدریس. تهران: مدرسه عالی شمیران. ۱۳۱۵.
- تربیت، ۱۳۸۴. ماهنامه فرهنگی آموزشی. سازمان بسیج دانش آموزی، تهران: چاپ هفتم.
- حسنعلی میرزاییگی، حسن حیدریان. پژوهش در علوم انسانی به روش ساده. تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۴.
- احدیان. مقدمات تکنولوژی آموزشی. تهران: بشری ۱۳۷۴.
- دیویس، آری. مدیریت یادگیری. مترجمان - دکتر داریوش نوروزی و محمد حسین امیر تیموری. تهران: راهگشا: ۱۳۷۳.
- ذوفن، شهناز و پور. خسرو. تولید و کاربرد مواد آموزشی- تهران: وزارت آموزش و پرورش. صفوی، امان اله. کلیات روشها و فنون تدریس. تهران: معاصر ۱۳۷۶.
- علی آبادی خدریجه - مقدمات تکنولوژی آموزشی، تهران: پیام نور ۱۳۷۵.
- کوهن، لوئیز و مانیون، لارنس. راهنمای عملی تدریس. ترجمه فاطمه شاکری. تهران: جهاد دانشگاهی ۱۳۷۲.
- مجله تعلیم و تربیت. فروردین ۱۳۷۸ - ماهنامه وزارت آموزش و پرورش - شماره هفتم. هروی، حسین. روش تدریس. معلم موفق.